Джон Роналд Руел Толкін

Листок, виконаний Бавунцьом

Переклад та примітки (c) 2006 Остап Дзондза (bokambek@tlen.pl)

Жив собі колись чоловічок на ім'я Бавунцьо, на якого чекала довга подорож. Він не хотів проте нікуди вирушати, направду вся ідея подорожі була йому неприємна; але він не міг уникнути її. Він знав що рано чи пізно йому доведеться вирушити, але він не спішився зі своїми рихтуваннями.

Бавунцьо був маляром. Не дуже успішним, частково тому, що паралельно мав багато інших справ до роботи. Більшість із тих справ були на його думку занудними; але він робив їх досить добре у тих випадках, коли не міг відмовитися від них: а ті випадки (на його думку) мали місце надто часто. Закони в його країні були дуже строгі. Існували теж інші перешкоди. По-перше, він часом просто лінувався, і не робив узагалі нічого. По-друге, він був добросердечним, у свій спосіб. Знаєте, яке буває добре серце: воно заставляло його чутися незручно частіше ніж воно заставляло його робити щось, а навіть якщо він робив щось, то все одно потім нарікав, виходив з себе, і говорив погані слова (переважно сам до себе). Тимнеменш, воно підкидало йому багатенько випадкових робіт, які у нього замовляв був його сусід пан Парафія, кульгавий чоловік. Часвідчасово він навіть допомагав іншим людям, які мешкали дальше, якщо вони приходили до нього і просили допомогти. І також, час від часу, він нагадував собі про плановану подорож, і розпочинав нераціонально рихтувати собі деякі речі: у такі періоди він не дуже займався малюванням.

Він мав на руках багато картин; більшість із них були надто великими та амбіційними для його вміння. Він був художником такого типу що вмів малювати листки ліпше ніж дерева. Він бувало тратив

довгий час на єдиний листок, намагаючись вловити його кшталт, і його одежу, і виблискування росокраплинок на його краєчках. І все ж він хотів намалювати ціле дерево, так щоб усі листочки на тому дереві були у тому самому стилі, і щоб усі були різними.

Була зокрема одна картина, яка його турбувала. Вона почалася була з листка, зловленого на вітрі, який став деревом; і дерево росло, посилаючи всюдибіч незліченну кількість гілок, і простираючи в ґрунт найбільш фантастичні корені. Дивні птахи прибули і осіли на гілочках, і ними треба було зайнятися. Тоді довкола дерева, і позаду нього, крізь шпари в листках та галуззях, почала виднітися певна країна; і проблисками виднівся ліс, який пропливав по землі, і гори, оверхівлені сніговими шапками. Бавунцьо тоді втратив інтерес до інших картин; або ж узяв їх усіх і прикріпив їх по краях своєї великої картини. Незабаром полотно стало таким великим, що він мусів принести драбину; і він лазив по ній вгору-вниз, ставлячи мазок в одному місці, затираючи латку в іншому. Коли люди приходили, аби покликати його, він позірно виглядав досить ввічливим, хоча бавився при цьому олівцями зі своєї парти. Він слухав те, що йому говорили, але внутрі він цілий час думав про своє велике полотно, яке було розміщене у високому ґаражі, що його Бавунцьо збудував собі в садку (на тому місці де до того була його грядка з бульбою).

Він не міг позбутися свого доброго серця. "Я хотів би мати сильніший розум!" часом казав він собі, маючи на увазі що не хотів, аби проблеми інших людей заставляли його чутися незручно. Але протягом довгого часу він не був серйозно схвильований. "У кожному разі, перед тим як вирушати в ту нещасну подорож, я докінчу цю одну картину, свою реальну картину," казав часом він. Але він починав усвідомлювати, що не може без кінця відтерміновувати своє вирушання. Картина має просто припинити розростатися і її слід докінчити.

Одного дня Бавунцьо стояв трошки на відстані від своєї картини і розглядав її з незвичною увагою та безпристрасністю. Він не міг вирішити що думає про дану картину, і захотів мати якогось друга, який

би йому зміг сказати, що саме слід думати. Взагалі вона його не задовільняла, а все ж була досить слічною, єдиною насправді прекрасною картиною у світі. Йому сподобалося би якби у той момент увійшов його двійник і, поплескавши його по плечі, мовив би (з очевидною щирістю): "Абсолютно вражаюче! Я можу точно побачити на що саме ти натякаєш. Рухайся далі в тому керунку, і не переживай ні за що інше! Ми подбаємо про те, аби тобі призначили пожиттєву пенсію, щоб ти не мусів ні за що переживати."

Щоправда, пожиттєвої пенсії в нього не було. І він міг бачити чітко одну річ: потребувалося певної концентрації, певної _праці_, важкої неперервної праці, аби завершити картину навіть у її теперішньому розмірі. Він закотив рукави і почав концентруватися. Протягом кількох днів він намагався не переживати ні за що інше. Але тут несамовитим урожаєм посипалися різні перешкоди. У його будинку щось треба було поремонтувати; він мусів був бути присутнім у міському суді яко член колегії присяжних; його далекий приятель захворів; пан Парафія попав до шпиталю із наскрізною вогнепальною раною; а потік відвідувачів не спинявся. Бавунцьо мешкав у приємній хатинці, за кілька миль від міста. Він кляв їх усіх в душі, але не міг заперечити що сам їх свого часу запросив був, ще тоді взимку, коли не розглядав яко можливу "перешкоду" відвідування крамниць чи смакування чаю зі знайомими у місті. Він намагався зробити серце твердішим, але безуспішно. Існувало багато справ, від яких він не міг відмовитися, вважав він їх обов'язками чи ні; та існували деякі речі, які він змушений був робити, незалежно від того якими саме він їх вважав. Деякі відвідувачі натякали йому що його садок виглядає досить запущеним, і що його може відвідати Інспектор. Звичайно, дуже мало хто з них знав про існування цієї картини; але якщо би навіть вони і знали, навряд чи мало би то велике значення. Наважуся сказати, що насправді не була то дуже добра картина, хоча можливо були в ній кілька добрих місць. Дерево, у будь-якому випадку, було цікаве. Досить унікальне в своєму роді. Як і Бавунцьо; хоча він був також дуже пересічним і досить дурним чоловічком.

Врешті-решт, Бавунцьовий час ставав дійсно цінним. Його знайомі з далекого міста почали пригадувати що чоловічкові доведеться вирушити у ту проблемну мандрівку, і деякі з них почали обчислювати коли *якнайпізніше* він може вирушити. Їм було цікаво, кому перейде його дім, і чи буде наступний власник ліпше доглядати за садом.

Настала осінь, дуже волога та вітриста. Маленький художник був у своєму ґаражі. Він сидів на драбині, намагаючись вловити промінь назахідного сонця на верхівці оверхівленої снігом гори, який він щойно уздрів акурат зліва від листистого кінчика однієї з гілок Дерева. Він знав, що незабаром йому доведеться відбувати: можливо на початку наступного року. Він міг тільки взяти і завершити картину, і до того ж на такому-собі рівні: бо було кілька місць на картині, де він встигав тільки натякнути на щось що він хотів там зобразити.

У вхідні двері постукали. "Заходіть!"сказав він різко, та зліз з драбини. Він стояв на підлозі і крутовертів своїм пензлем. То був його сусід, Парафія: його направду єдиний сусід, бо всіх інших людей хати стояли дуже далеко звідти. Тимнеменш він не дуже любив свого сусіда: частково тому що той часто був у якійсь біді і потребував помочі; а частково тому що Парафія був байдужий до малювання але дуже критичний в питаннях садівництва. Коли Парафія дивився Бавунцьовий сад (що він робив часто) то бачив головно бур'яни; а коли дивився на Бавунцьові малюнки (що мало місце рідко) то бачив тільки зелені та сірі смужки та чорні лінії, які на його думку були безсен совними. Він не встидався робити Бавунцьові зауваження про бур'яни (сусідський обов'язок), але стримувався від висловлення будь-якої думки про картини. Він вважав що таке його ставлення є дуже тактовне, і не усвідомлював що навіть якщо воно було тактовним, воно не було достатньо тактовним. Допомога з будяками (і можливо схвальні відгуки про картини) були би ліпшими діями з його боку.

"Ну, Парафіє, що там?" запитав Бавунцьо.

"Мені не слід тебе відривати, я знаю," мовив Парафія (навіть оком не кинувши на картину). "Я впевнений що ти є дуже зайнятий."

Бавунцьо і сам щось таке хотів був сказати, але не встиг. Він лише спромігся сказати "Так."

"Але я не маю більше до кого звернутися," мовив Парафія.

"Но певно!" мовив Бавунцьо, видавши при цьому зітхання: одне з тих зітхань які звично є ніби коментарем для самого себе, але які не є цілковито нечутні. "Що можу для тебе зробити?"

"Моя дружина вже кілька днів є хвора, і я починаю хвилюватися," сказав Парафія. "І ще вітер здув половину черепиці з мого даху, і вода тепер лиється мені в спальню. Мені певно слід викликати лікара. І будівничих, теж, правда то купа часу має минути заки їх допросишся прийти. Я хотів спитати може ти маєш трохи якихось дошок і полотна щоб я залатав дах і так мав тимчасову покрівлю на один-два дні поки належно то не залатаю." Тепер аж він глянув на картину.

"Йой-йой!" сказав Бавунцьо. "Але тобі не щастить. Маю надію що в дружини твоєї лише певно простуда. Зара я зійду вниз і допоможу тобі перенести пацієнта з верхнього поверху вниз."

"Дуже тобі дякую," сказав Парафія, досить холодним тоном. "Але то не простуда, то є лихорадка. Я би тебе не турбував якби то була просто простуда. А моя дружина вже лежить у ліжку, на нижньому поверсі. Я не можу ходити вниз-вгору з тацею, через ту мою ногу. Але бачу що ти є зайнятий. Перепрошую що потурбував тебе. Я властиво мав надію що ти якби ти мав би дрібку часу то можливо зміг би сходити мені до лікара, бо бачиш в якому я є зара стані; і ще також до будівничого, якщо ти дійсно не маєш полотна позичити мені."

"Звичайно," мовив Бавунцьо; хоча насправді інші слова були в його серці, яке в ту мить було просто м'яким і зовсім не добрим. "Я міг би піти. Я піду, якщо ти дійсно переживаєш стосовно тих речей."

"Переживаю, дуже переживаю. Якби ж я не був кульгавим," сказав Парафія.

Тож Бавунцьо пішов. Бачите, то було для нього дуже незручно. Парафія був його сусідом, і всі інші люди жили далеко від їхніх з Парафією будинків. Бавунцьо мав ровер, а Парафія не мав, і зрештою не був в стані їхати на ровері. Парафія мав кульгаву ногу, справді кульгаву ногу яка його дуже боліла, про це слід згадати, як і про його траурний вираз обличчя і ниючий голос. Звичайно, Бавунцьо мав картину і мав дуже мало часу щоб її докінчити. Але видавалося що то Парафія мав би зайнятися картинами, ане Бавунцьо. Парафія, щоправда, не займався картинами; і Бавунцьо того не міг змінити. "Бодай би то!" сказав він про себе, витягуючи надвір свій ровер.

Було вогко і вітристо, і надворі сутеніло. "Я бачу нині мені вже не вдастся попрацювати!" подумав Бавунцьо, і упродовж усього часу поїздки на ровері він або кляв тихенько все своє життя, або уявляв мазки пензля якими він ще навесні того року хотів намалювати гору та гілки з листками біля неї. Його руки конвульсували, стискуючи ручки роверового руля. Тепер, коли він вийшов із свого ґаражу, він чітко уявляв як саме він підійде до зображування того осяйного зібрання гілочок, яке рамочкою обгортало вдалинно видиму гору. Але він мав тяжке передчуття на серці, мав певний страх що вже ніколи не матиме нагоду спробувати втілити свій задум в життя.

Бавунцьо знайшов лікара, і залишив записку у будівничого. Офіс був замкнений, а будівничий пішов був додому до родинного вогнища. Бавунцьо промок до кісток, і сам простудився. Лікар не прибув до пацієнтки так швидко як Бавунцьо сподівався. Натомість він прибув наступного дня, бо так то йому було зручно: він тепер вже мав двох пацієнтів що потребували його уваги, і ті два пацієнти мешкали в

усусіднених будинках. Бавунцьо лежав у ліжку, мав високу температуру, і дивовижні кшталти листків та заспіральованих гілочок формувалися в його голові та на стелі. Його не втішив той факт що пані Парафія мала лише простуду, і що вона вже одужувала. Він повернув своє обличчя до стіни і заховався у л*и*сті.

Він залишався у ліжку протягом деякого часу. Вітер далі дув. Він здув ще більше Парафієвих дахових черепиць, і кілька Бавунцьових теж: вже тепер його власний дах почав протікати. Будівничий так і не прийшов. Бавунцьові було байдуже; принаймні перші два дні. Пізніше він виповз назовні у пошуках якогось харчу (Бавунцьо не мав дружини). Парафія не приходив до нього: дощ йому накапав на ногу і вона розболілася; а Парафієва дружина була зайнята — вона видушувала шматою воду і питала себе чи "той пан Бавунцьо" часом може забув викликати будівничого. Якби вона мала найменшу потребу що-небудь позичити, вона з певністю послала би пана Парафію, мав той хвору ногу чи не мав; але такої потреби в неї не було, тому Бавунцьо міг розраховувати лише на себе.

Десь так наприкінці тижня Бавунцьо пошкандибав назад до своєї майстерні-ґаражу. Він спробував залізти на драбину, але йому від того закрутилося в голові. Він сів біля картини і глянув на неї, але ніяких кшталтів листків і ніяких візій гір не було в його голові у той день. Він мав задум як зобразити вдалинну пісками вкриту пустелю, але не мав енерґії щоб втілити то на полотні.

Наступного дня він вже чувся значно ліпше. Він заліз на драбину, і почав малювати. Щойно він розпочав поновно включатися в роботу, аж тут у двері постукали.

"Холєра!" вимовив Бавунцьо. Але він з таким самим успіхом міг би сказати "Заходіть!" ввічливим тоном, бо двері всеодно відкрилися. На цей раз увійшов дуже високий чоловік, абсолютно незнайомий.

"То є приватна майстерня," мовив Бавунцьо. "Я є зайнятий. Йдіть геть!"

"Я є Будинковий Інспектор," сказав незнайомець, підносячи своє скерування угору так щоб Бавунцьо з драбини міг прочитати. "О!" мовив Бавунцьо.

"Будинок вашого сусіда є в стані зовсім не задовільному," сказав Інспектор.

"Я знаю," сказав Бавунцьо. "Я вже давно відніс був записку будівничому, але він так і не приходив. А потім я захворів."

"Розумію," сказав Інспектор. "Але тепер ви вже не є хворі."

"Але я не є будівничий. Парафія повинен був поскаржитися у Міську Раду і отримати допомогу від Рятувальної Служби."

"Вони зайняті ремонтом будівель значно більш пошкоджених ніж ваші, сказав Інспектор. "В долині була повінь і багато сімей там залишилися без даху над головою. Вам слід було допомогти своєму сусіду зробити тимчасовий ремонт і кошт ремонту ущкоджень виніс би тоді значно менше. Такий є закон. Ви тут маєте купу різного матеріалу: полотно, дерево, водотривка фарба."

"Де?" обурено спитав Бавунцьо.

"Отам!"сказав інспектор, вказуючи на картину.

"Та то моя картина!" вигукнув Бавунцьо.

"Смію погодитися," сказав Інспектор. "Але перше йдуть будинки. Такий є закон."

"Але я не можу..." Бавунцьо не встигнув більше нічого сказати, бо в той момент увійшов інший чоловік. Він виглядав дуже подібно на Інспектора, майже як його двійник: високий, зодягнений у все чорне.

"Збирайтеся!" сказав він. "Я Водій."

Бавунцьо аж зашпортався злазячи з драбини.

"Водій? Водій?" вібруючим голосом промовив він. "Який Водій?"

"Ваш і вашої карети," сказав чоловік. "Карету було замовлено вже давно. Ось вона нарешті прибула. І чекає на вас. Ви вирушаєте у свою мандрівку сьогодні, ну ви розумієте.."

"От тобі й на!" сказав Інспектор. "Вам доведеться вирушати; але якось воно нездало так рушати у мандрівку, залишаючи за собою невиконану роботу. І все ж, ми тепер принаймні зможемо до чогось використати це полотно."

"О, ні!" сказав бідний Бавунцьо. "І вона, вона ще ж навіть не закінчена!"

"Не докінчена?" сказав Водій. "Ну, в будь-якому випадку, якщо говорити про вас, то з нею покінчено. Ходімо!"

Бавунцьо пішов, цілком мовчки. Водій не дав йому часу на запакування речей, сказавши що то мало бути зроблено наперед, а зараз нема як бо вони можуть запізнитися на поїзд; тож все що Бавунцьо міг зробити то винести до сінів маленьку торбинку. В тій торбинці виявилося що була лише коробка з фарбами та альбомчик з його ескізами: ніякої їжі чи вбрання. Вони встигли на поїзд все як має бути. Бавунцьо чувся дуже змучений і сонний; він навряд чи усвідомлював що відбувалося коли вони його запхали в його купе. Йому

якось було все байдуже: він забув куди він мав їхати і для чого. Поїзд майже відразу заїхав до темного тунелю.

Бавунцьо прокинувся коли поїзд стояв на величезній слабоосвітленій залізничній станції. Якийсь Провідник ходив по пероні і кричав, але він кричав не назву станції; він кричав _Бавунцьо!_

Бавунцьо поспіхом вибіг і тоді зрозумів що залишив свою торбинку в вагоні. Він оглянувся але поїзд вже поїхав був далі.

"А, от де ти є!" сказав Провідник. "Йди сюди! Що? Не маєш ніякого баґажу? Доведеться відправити тебе до Виправного Дому."

Бавунцьо чувся дуже зле, і знепритомнів на пероні. Його поклали в каретку швидкої допомоги і відвезли до лазарету Виправного Дому.

Лікування йому зовсім не сподобалося. Лікарства, які вони йому давали, були гіркі. Обслуговуючий персонал та адміністративні працівники були недружні, мовчазні та строгі; і він ніколи не бачився ні з ким крім дуже строгого лікара, який часвідчасово його відвідував. То більше виглядало на в'язницю ніж на лікарню. Йому доводилося тяжко працювати по усталеному графіку: копАння, столярна справа, і малювання голих дошок у один простий колір. Йому ніколи не дозволяли вийти назовні, і всі вікна виходили всередину. Вони тримали його у темряві протягом кількох годин підряд, "для певних роздумів" як вони говорили. Він втратив відлік часу. Йому навіть не ставало ліпше, якщо судити з того чи відчував він яке-небудь задоволення від того що робив. А він не відчував задоволення ні від чого, навіть від спання.

Спершу, десь так у першому столітті (я просто передаю його враження) свого перебування там, він бувало марно гризся про минуле. Він повторював собі постійно одну річ, лежучи у темряві: "Ох, якби ж я зайшов тоді до Парафії, у той найперший ранок після того, як почалися ті страшні вітри. Я мав тоді такий намір. Тоді відлетіло було лише кілька

черепиць, і можна було їх легко направити. Тоді Пані Парафія можливо ніколи не простудилася би. Тоді я би теж не простудився. Тоді я би мав на один тиждень більше часу." Але з часом він забув для чого саме йому був потрібний той додатковий тиждень часу. Якщо він про що-небудь хвилювався взагалі, то про свої роботи в лікарні. Він їх собі розпланував, подумавши над тим як швидко він зможе направити оту скрипучу дошку, чи перевісити ті двері, чи поремонтувати ту ніжку стола. Напевно він направду став корисним працівником, хоч ніхто йому того не говорив. Але звичайно що то не для того вони бідаку там так довго тримали. Вони очевидно очікували що йому стане ліпше, і оцінювали то "ліпше" за якимись своїми дивними медичними стандартами.

У будь-якому випадку, бідний Бавунцьо не отримував ніякого задоволення від життя, чи принаймні ані грама того що він колись називав задоволенням. Звичайно, він не мав розваг. Але не можна заперечити що він починав відчувати, гм, задоволення: скоріше таке як від хліба ніж таке як від мармеляди. Він міг взятися за одну роботу пунктуально після одного дзвінка, і полишити її точно в момент коли задзвонив інший дзвінок. Тепер він встигав дуже багато чого за день зробити; він старанно виконував різні дрібні завдання. Він не мав якогось "часу для себе" (якщо не рахувати часу на самоті у своїй кімнатці-спальній), і все ж він ставав господарем свого часу; він починав розуміти що властиво в той свій час він потрафить зробити. Не було ніякого відчуття поспіху. Він був тихіший всередині тепер, і у свій відпочинковий час він міг направду відпочити.

Тоді раптом вони змінили весь його розклад; вони ледве давали йому виспатися; вони зняли його зі столярування зовсім і перевели його на тупе копАння землі, день за днем. Він сприйняв то досить добре. Минув вже довгий час відтоді як він нащупував у своїй пам'яті ті прокляття котрі практично забув. Він продовжував копАти, його спина боліла так ніби була зламана, його руки були пообдирані,а він відчував що більше не зможе підняти ні одної повної лопати з землею. Ніхто йому не дякував. Але лікар прийшов і оглянув його.

"Скінчити працю!" мовив він. "Повний спочинок у темряві."

Бавунцьо лежав у темряві, відпочиваючи повністю; і оскільки в тому своєму стані він не відчував нічого і не думав ні про що, то можливо він там лежав кілька годин, а можливо кілька років, якщо судити з його власної розповіді. Але далі він почув Голоси: не подібні на голоси, котрі він чув коли-небудь до того. Виглядало на те, що засідання якоїсь Медичної Комісії, чи може якогось Трибуналу відбувалося де сь близько, можливо у сусідній кімнаті, двері до якої були відчинені, хоч звідти не світило ніяке світло.

"Тепер справа Бавунця," сказав Голос, строгий голос, строгіший ніж лікаревий.

"Що з ним сталося?" запитав Другий Голос, голос котрий можна було би окреслити як ніжний, але який проте не був м'який — то був голос когось хто має владу, голос водночас обнадіюючий і сумний. "Що сталося було з Бавунцем? Його серце було на правильному місці."

"Так, але воно не працювало належним чином," сказав Перший Голос. "І його голова не була добре прикручена: він взагалі рідко коли над чимось думав. Подивіться: скільки часу він згайнував, а йому навіть не вдалося повноцінно розважитися при цьому! Він ніколи не готувався до своєї мандрівки. Він був досить заможний, а прибув сюди майже зв убожілому стані, так що ми його мусіли поселити в блок для жебраків. Тяжкий випадок. На мою думку, йому ще треба тут деякий час побути. "

"Так, звичайно, то би йому напевно не зашкодило," сказав Другий Голос. "Але, зрештою він є лише маленька людина. Він ніколи не прагнув бути кимось вельми поважним; і він ніколи не був дуже сильний. Давайте подивимося на Записи. Так. Є до речі ряд досить схвальних моментів, ви знаєте? "

"Ймовірно," сказав Перший Голос; "але дуже мало з них витримають критичний аналіз."

"Ну," сказав Другий Голос, "ото є перелік. Він був художником за своєю натурою. Досить невеликого масштабу, звичайно; і все ж, Листочкові, створеному Бавунцем був властивий свого роду шарм. Він сильно мордувався був над зображуванням листків, просто заради них самих. Він ніколи не вважав що від того він стає важливим. У наших Записах не існує жодної згадки про те щоб він коли-небудь стверджував був комусь — чи навіть сам собі — що то виправдовує його нехтування обов'язків, визначених законом."

"То не треба було йому так багато тих законів нехтувати," сказав Перший Голос.

"Тимнеменш, він відгукувався на дуже багато Покликів."

"На невеликий відсоток з них, головно на ті легші до виконання, і він називав їх Заважаннями. У Записах купу разів зустрічається це слово, а також цілий ряд нарікань та немудрих прокльонів."

"То правда; але він справді вважав їх Заважаннями бідний маленький чоловік. І от що треба зауважити: він ніколи не очікував ніякої Винагороди, як багато хто з йому подібних це називає. Ось випадок з Парафією, тим чоловіком що прибув сюди згодом. Він був Бавунцевим сусідом, ніколи палець об палець для нього не вдарив, і рідко коли виявляв яку-небудь вдячність. Але у Записах нема жодної замітки про те що Бавунцьо коли-небудь очікував Парафієвої вдячності; виглядає на то, що він взагалі ніколи навіть не думав про це."

"Так, є такий момент," сказав Перший Голос. "але він незначний. Я думаю ви зрозумієте що Бавунцьо часто просто забував. Речі, які він робив для Парафії він викидав собі з голови як свого роду гризоту, з якою він дав собі раду."

"І все ж, давайте глянем на останній звіт," сказав Другий Голос, "та роверова поїздка під дощем. Я би той вчинок відзначив. Ясно і зрозуміло, що то була правдива пожертва з його боку: Бавунцьо здогадувався тоді що тим він втрачає останню свою нагоду взяти ся за картину, і він також здогадався що Парафія даремно хвилюється. "

"Я думаю ви то надто катеґорично висвітлили," сказав Перший Голос. "Хоча зрештою останнє слово є за вами. Безсумнівно, то є ваше завдання якнайправильніше витлумачити факти. Часом ті факти витримують. Що ви пропонуєте? "

"Я вважаю що найвищий час є зараз застосувати Делікатне Лікування," сказав Другий Голос.

Бавунцьо подумав що ніколи ще в житті не чув нічого настільки милосердного, як цей Голос. Делікатне Лікування звучало ніби купа коштовних дарів та запрошення на свято до Короля. Тоді раптом Бавунцеві стало встидно. Звістка про те, що його розглядають як кандидата на Делікатне Лікування, ошелешила його, і заставила його почервоніти в темряві. То було так ніби тебе привселюдно похвалили, а ти знаєш що ти тої похвали не заслуговуєш. Бавунцьо спробував заховати свої рум'янці завстиждення у жорсткому простирадлі.

Настала тиша. Тоді Перший Голос промовив до Бавунця, з досить близької відстані. "Ти нас слухав," сказав він.

"Так," відповів Бавунцьо.

"Ну, то що ти можеш сказати?"

"Чи можете мені розповісти про Парафію?" сказав Бавунцьо. "Я би хотів з ним знову зустрітися. Сподіваюся, що він не дуже хворий? Чи можете ви йому вилікувати його ногу? Вона його так часом мучила була. І прошу, не переймайтеся стосовно нас із ним. Він був дуже добрим

сусідом, і продавав мені чудову бульбу дуже дешево, а то мені економило багато часу."

"Справді він то робив?" сказав Перший Голос. "Я радий то чути."

Настала знову мовчанка. Бавунцьо почув як Голоси віддалялися. "Ну добре, я згідний," почув він слова Першого Голоса сказані десь далеко. "Нехай він переходить на наступний рівень. Можна завтра, якщо хочете."

Бавунцьо прокинувся і побачив що його віконниці розсунуті, а його маленька кімнатка наповнена сонячним світлом. Він встав, і побачив що замість його звичної лікарняної форми хтось приготував йому зручний одяг. Після сніданку лікар оглянув йому його порепані руки і наклав трохи лікувальної мазі, від якої руки вмить загоїлися. Він дав Бавунцеві ряд добрих рекомендацій та плящинку тоніку (на випадок потреби). Десь посеред ранкової пори вони дали Бавунцеві на сніданок тістечко і келих вина, а потім вони дали йому квиток.

"Тепер можеш рушати на двірець," сказав лікар. "Провідник про тебе подбає. До побачення."

Бавунцьо вислизнув з головних дверей, і почав трошки блимати очима. Сонце світило дуже яскраво. Також, він очікував що вийде у велике місто, пропорційне до розміру двірця; але нє. Він опинився на щиті пагорба, зеленого, голого, омиваного різким, силодайним вітром. Нікого крім нього там не було. Далеко внизу під горою він міг бачити сяючий дах двірця.

Він проспацерував вниз із пагорба, живо але без поспішності. Провідник помітив його відразу.

"Сюди!" мовив він, і провів Бавунця до залізничної плятформи, на якій стояв дуже симпатичний маленький приміський поїзд: один

пасажирський вагон, і один локомотивчик: обидва дуже яскраві, чистенькі, і свіжо пофарбовані. Виглядало ніби то був їхній перший рейс. Навіть залізнична колія, яка простягалася попереду локомотива, виглядала новенькою: рельси сяяли, рельсові подушки були помальовані на зелено, а шпали виемановували делікатний аромат свіжого дьогтю під теплим сонцесяйвом. Вагон був порожній.

"Куди прямує той поїзд, пане Провідник?" запитав Бавунцьо.

"Я не думаю що вони вже зійшлися на якійсь назві," мовив Провідник. "Але тобі сподобається." Він замкнув двері.

Поїзд рушив відразу. Бавунцьо відкинувся у своєму кріслі. Маленький локомотив попухкотів вперед по глибокому жолобі з високими зеленими краями, під склепінням блакитного неба. І здавалося що не минуло дуже багато часу, аж локомотив видав із себе свист, гальма були натиснені, і поїзд спинився. На місці зупинки не було ніякої станції, і ніякої таблички з назвою зупинки, тільки ряд сходинок, які вели вгору по зеленому валу. Над сходинками була фіртка у охайно підстриженому живоплоті. Біля фіртки стояв його ровер; принаймні, виглядав як його, і жовта етикетка була прив'язана до роверових спиців, і на ній було написано *Бавунцьо* великими чорними буквами.

Бавунцьо поштовхом відкрив фіртку, заскочив на ровер, і покотився на колесах вниз із пагорба, під весняним сонцесяйвом. Незабаром він виявив що та стежка, по якій він їхав, вже зникла, а ровер котився тепер по дивовижному газоні. Він був зелений і густий; а тимнеменш він міг виразно побачити кожну травинку. Йому здалося що він пам'ятає як він бачив чи мріяв був про таку стріловидну смужку трави, при якійсь нагоді. Вигини тої землі були йому звідкись знайомі. Так: земля ставала рівнішою, такою як вона і має бути, а тепер, звичайно що, вона почала підніматися знов. Велика зелена тінь постала між ним і між сонцем. Бавунцьо подивився догори, і впав зі свого ровера.

Перед ним стояло Дерево, його Дерево, завершене. Якщо можна так сказати про Дерево, яке було живе, в якого листки розгорталися, гілки росли і вигиналися під дією вітру — того вітру, про існування якого Бавунцьо так часто мав відчуття чи здогадувався, і так часто не потрафляв вловити. Він втупився у Дерево, і поволі возніс свої руки, і розкрив їх широко.

"То є дар!" промовив він. Він мав на увазі своє мистецтво, але також і сам результат; але вживав то слово цілком буквально.

Він пішов далі розглядати Дерево. Всі листки над якими він коли-небудь старався були там, скоріше такі як він їх собі був уявляв ніж такі якими він їх властиво зробив; і були там ще інші, які тільки забрунькувалися в його уяві, і багато теж інших які могли би забрунькуватися, якби тільки вони мали час. Ніщо не було на них написано, вони були просто довершеними листками, а все ж вони були продатовані чітко ніби календар. Деякі із найгарніших — і найхарактерніших, найдосконаліщших зразків Бавунцьового стилю — видно що були створені у співпраці з Паном Парафією: інакше то не можна виразити.

Пташки будували гнізда на Дереві. Надзвичайні пташки: як вони виспівували! Вони парувалися, висиджували яйця, вирощували крильця, і відлітали виспівисто вглиб Лісу, навіть у той час як він на них дивився. Бо тепер він бачив що Ліс був там також, відкривався з обидвох боків і простягався вдалину. І Гори блистіли ген далеко.

Певний час потому Бавунцьо ринувся в керунку Лісу. Не тому що змучився від Дерева, а тому що вже тепер він чітко уявляв його в своїй голові, і розумів його, і його розростання, навіть коли не дивився на нього очима. В міру того, як він йшов далі, він виявив дивну річ: Ліс, звичайно, був віддаленим Лісом, але до нього можна було наблизитися, а навіть увійти всередину, і Ліс при тому не втрачав свого характерного шарму. Він ніколи дотихчасово не мав можливості увійти в простір і не перетворити при тому той простір у банальне тло. І то направду

додавало значної привабливості тій країні, бо, в міру того як ви йшли, нові простори розкривалися перед вами; так що тепер ви мали двоєні, троєні і чотирені простори, двійно, трійно, і четвірно прекрасні. Ви могли йти вперід і вперід, і мати цілу країну в своїм садку, або ж у картині (якщо волієте її так називати). Ви могли йти вперід і вперід, але напевно не до безкінечності. Бо були там Гори на тлі. Вони наближалися, дуже поволі. Вони не виглядали як органічна складова картини, а скорше як зв'язкова ланка, яка вела до чогось іншого, кидок оком крізь дерева до чогось відмінного, до вглибинної сцени: до іншої картини.

Бавунцьо ходив довкола, але він не бив байдики. Він уважно роздивлявся довкола. Дерево було докінчене, хоча з ним не було покінчено— "Якраз навпаки у порівнянні з тим, як то було колись," подумав він — але в Лісі було багато недовершених областей, які все ще потребували роботи і розумного підходу. Нічого не потребувало більше ніякого змінювання, нічого не було не в порядку наразі, але все потребувало певного продовження до деякої визначеної точки. Бавунцьо виразно бачив ту точку, у кожнім випадку.

Він присів собі під прекрасним віддаленим деревом — воно була варіацією Великого Дерева, але досить самобутнім, чи могло би бути самобутнім якби до нього доклали трошечки більше уваги — і він думав над тим, де починати роботу, і де її закінчувати, і скільки часу на неї вимагалося. Він не зовсім був в стані розробити собі план роботи.

"Звичайно!" мовив він. "Той, кого я потребую, то Парафія. Є ціла купа всього про землю, рослини, дерева, що він знає а я нє. Я не можу залишити то місце просто яко свій приватний парк. Я потребую допомоги та поради: і мені вартувало би отримати їх чимскоріше."

Він встав на ноги і попрямував до того місця, з якого намірився почати роботу. Він зняв з себе свій плащ. Тоді, внизу у маленькій прикритій заглибинці, захованій від широкого зору, він побачив чоловіка який дивився довкола досить розгублено. Він спирався на лопату, але

явно не знав що має робити. Бавунцьо гукнув його. "Парафія!" закликав його він.

Парафія закинув собі на плече свою лопату і підійшов до нього. Він все ще кульгав трохи. Вони не говорили ніц один до одного, просто привіталися кивком голови, як то вони звикли робити, зустрічаючись на вулиці; але тепер вони йшли разом, пліч-о-рліч. Безжодногослівно, Бавунцьо та Парафія погодилися де конкретно ставити будиночок та садок, які очевидно вимагалися.

В міру того, як вони працювали разом, ставало видно що з них двох тепер власне Бавунцьо ліпше вмів впорядкувати свій час і докінчувати справи. Дивно, але то Бавунцьо був найбільше занурений у будівництво та садівництво, тоді як Парафія часто бродив довкола, позираючи на дерева, і особливо на Дерево.

Одного дня Бавунцьо був зайнятий висаджуванням живоплітного парканчика, а Парафія лежав на траві біля нього, і дивився уважно на прекрасну та гарнокшталтну жовту квіточку, яка виростала зі зеленого газону. Бавунцьо понасаджував багато тих квіточок поміж коріння Дерева давним-давно. Раптом Парафія поглянув угору: його лице блистіло у сонячних променях, і він посміхався.

"То є величне!" мовив він. "Мені не слід тут бути, справді. Дякую що замовив за мене слівце."

"Та ти шо, смієшся," сказав Бавунцьо. "Я не пам'ятаю що я там говорив був, але чогось такого я взагалі не казав, то точно."

"Та казав, казав," мовив Парафія. "І то сказане тобою витягнуло мене звідти значно скоріше. Той Другий Голос, знаєш: він послав мене сюди; він сказав що ти хотів мене побачити. Я завдячую то тобі."

"Нє. Ти завдячуєш то Другому Голосові," сказав Бавунцьо. "Ми обидвоє йому завдячуємо."

Вони почали далі жити і працювати разом: я не знаю наскільки довго. Нема потреби заперечувати що спершу вони часвідчасово незгоджувалися один з одним, особливо коли вони змучувалися. Бо спершу вони часом змучувалися. Вони виявили, що їм обидвом видали були тоніки. Кожна пляшчинка мала ту саму етикетку: _Кілька краплин треба приймати разом із водою зі Струмка, перед перепочинком._

Вони знайшли Струмок у самому серці Лісу; тільки недавно Бавунцьо уявляв собі його, але ніколи не намалював був його. Тепер він відчував що власне той струмок був джерелом того озера, яке виблискувало, ген далеко, і пожвленням для всього що росло в тій країні. Кілька крапель робили воду в'язкою, досить гіркою на смак, але оживлюючою; і в голові від неї ставало ясніше. Випивши, вони відпочили; а потім встали на ноги знов і тепер робота пішла далі вже веселіше. В такі хвилини Бавунцьо думав про чудові нові квіти і рослини, а Парафія завжди точно знав як їх треба садити і де вони найліпше приймуться. Перш ніж в них закінчився тонік, вони вже його перестали потребувати. Парафія перестав кульгати.

В міру того як їхня робота наближалася до кінця, вони дозволяли собі більше і більше часу проводити спацеруючи, роздивляючись дерева, і квіти, і світла і кшталти, і рельєф місцевості. Часвідчасово вони співали разом; але Бавунцьо помітив що почав тепер повертати свій погляд частіше і частіше у сторону Гір.

І от час настав, кори будинок у жолобі, сад, трава, ліс, озеро, і вся країна їхня були майже завершені, у по-своєму правильному стилі. І Велике Дерево пишно розквітло.

"Ми закінчимо цьоговечір," сказав Парафія одного дня. "Після того ми вирушимо на справді довгий спацер."

Вони вирушили наступного дня, і спацерували аж доки, через простори, вони не дійшли до Крайземлі. Крайземлі звичайно не був видимий: не було ніякої лінії, чи там паркана чи стіни; але вони знали що сягнули марґінесу тої країни. Вони побачили чоловіка, він виглядав як пастух; він прямував назустріч їм, вниз по травистих схилах, які вели до Гір.

"Чи вам потрібний провідник?" запитав він. "Чи бажаєте прямувати далі?"

На мить тінь впала між Бавунцьом та Парафією, бо Бавунцьо знав що він тепер таки хоче йти далі, і що йому (в певному сенсі) слід іти далі; але Парафія не хотів іти далі, і не був ще готовий до того, щоби йти.

"Я мушу почекати на свою дружину," сказав Парафія Бавунцеві. "Їй би було сумно самій. Я так розумію що вони відправлять її сюди до мене, рано чи пізно, коли вона буде готова, і коли я їй тут приготую місце. Будинок вже закінчений, побудували ми його з тобою так добре як змогли; але я хочу ще їй показати його. Сподіваюся вона потрафить його якось поліпшити: зробить його затишнішим. Я також маю надію що ця країна їй сподобається." Він обернувся до пастуха. "Чи ви є провідником?" запитав він. "Чи можете мені сказати назву цієї країни?"

"Хіба ви не знаєте?" сказав чоловік. "То є Бавунцева Країна. То є Бавунцевий Малюнок, чи принаймні більша його частина: частинку її тепер складає Парафієвий Садок."

"Бавунцевий малюнок!" промовив Парафія у подивуванні. "То що, _ти_ придумав усе це, Бавунцю? Я ніколи не знав що ти є такий розумний. Чому ти мені не розповів був?"

"Він намагався тобі про то розповісти давним-давно," сказав чоловік. "але ти навіть не хотів глянути. На той час він мав тільки полотно та

фарбу, а ти хотів їх забрати в нього і залатати ними свій дах. Ви тоді називали то все Бавунцеві Бздури або Тотаво Мазанина."

"Але тоді воно виглядало не так, воно не було _реальним_," сказав Парафія.

"Ні, тоді це було лише враження-спалах," сказав чоловік; "але ти міг би зловити той спалах, якби коли-небудь вважав що воно того вартує спробувати."

"Я йому не дуже давав нагоду," сказав Бавунцьо. "Я ніколи не намагався пояснити. Я мав звичку називати тебе Старий Землерий. Але яка тепер різниця? Ми з тобою мали тепер нагоду пожити і попрацювати разом. Все могло би скластися по-інкашому, але навряд чи могло би воно скластися якось ліпше. Тимнеменш, боюся що тепер мені час настав вирушати. Ми з тобою ще зустрінемося, маю надію: є пречінь багато інших речей які ми можемо робити разом. Бувай!" Він тепло потиснув Парафієву руку, яка виглядала як добра, тверда, чесна рука. Він повернувся і оглянувся на мить. Цвіт Великого Дерева сяяв як полум'я. І пташки літали у повітрі та співали. Тоді він посміхнувся, і кивнув головою до Парафії, і пішов в компанії з пастухом.

Він хотів дізнатися більше про овець, про високі пасовиська, і кинути оком на ширше небо, і йти ще далі і далі вперед в керунку Гір, лише вгору. Понадто я не беруся вгадувати що з ним далі трапилося. Навіть маленький Бавунцьо у своєму старому домашньому будинку міг кидати погляд на гори що були далеко-далеко, і гори ті влізли були йому в кутики його картини; але як вони достеменно виглядали, і що там було позаду за ними — то може знати тільки той хто виліз на них.

"На мою думку він був дурним чоловічком," мовив Радник Томпкінс. "Ніц вартий, власне кажучи; ніякої від нього користі Суспільству не було взагалі."

"О, я навіть не знаю," мовив Аткінс, котрий не був якоюсь поважною особою, а просто шкільним вчителем. "Я не впевнений: все залежить від того, що саме ти маєш на увазі під словом _користь_."

"Ніякої практичної чи економічної користі," сказав Томпкінс. "Наважуся сказати що можливо його можна було би виховати і зробити якоюсь функціональною деталькою якби ви вчителі ліпше знали свою справу. Але ви не знаєте свою справу як належиться, і тому в нас в суспільстві є непотрібні люди такого типу. Якби я керував цією країною, я би припахав його і таких як він до якоїсь праці до якої вони є придатні, мити тарілки в громадській їдальні чи ще чогось, і припильнував би що вони виконують свою роботу належним чином. Або повбивав би їх всіх. _Його_ мені слід було вбити вже давно."

"Вбити його? Ти маєш на увазі що ти би заставив його вирушити в мандрівку задовго до того як настане його час?"

"Так, якщо ти конче мусиш використовувати той безсенсовний старий вислів. Пропхати його крізь тунель до великої Сміттєвої Купи: от що я маю на увазі."

"Тобто ти вважаєш що малювання є ніц варте, що воно не є чимось таким що слід оберігати, чи поліпшувати, чимось від чого є якась користь."

"Звичайно, від малювання є користь," мовив Томпкінс. "Але від його малювання користі не було ніякої. Існує широкий спектр потенційних можливостей для сміливих молодих людей які не бояться нових ідей та нових методів. Але не тово застаріле заняття. Приватне мріяння. Він не в стані був би створити ефектну афішу щоб врятувати собі життя. Завжди так ретельно бавунцявся з листками та квітками. Якось одного разу я запитав був його чому. Він відповів мені що на його думку вони є гарненькі! Нє, ну ти можеш повірити? Він сказав _гарненькі!_ 'Що

гарненьке? Травленнєві та ґенітальні органи рослин?' спитав я його; і він не мав що відповісти. Ну балакун дурний!"

"Балакун," зітхнув Аткінс. "Так, бідний чоловічок, він ніколи нічого не докінчив був. А, ну, а його полотнам знайшли були 'краще застосування' відколи він відбув. Але я не впевнений, Томпкінсе. Ти пам'ятаєш то велике полотно, яким вони залатували були пошкоджений дах сусіднього будинку, після тих штормів та повеней? Я знайшов шматочок того полотна, посеред поля. Він був пошкоджений, але читабельний: на ньому зображені були вершина гори та галузка з листками. Я не можу викинути то собі з голови."

"Викинути собі звідки?" сказав Томпкінс.

"Про кого то ви двоє говорите?" запитав Перкінс, втручаючись в розмову в ім'я миру. Аткінс трохи почервонів.

"Та то ім'я не вартує щоб його згадували" сказав Томпкінс. "Я взагалі не знаю чому ми про нього говоримо. Він навіть не мешкав у місті."

"Нє, не мешкав," мовив Аткінс; "але ти кинув був оком на його будинок тимнеменш. От чому ти часто заходив був до нього, і презирливо кривив писком, п'ючи його чай. Ну, дістав ти вже його тепер будинок, і ще один будинок у місті теж, то вже не скупися так назвати його ім'я. Ми говоримо про Бавунця, якщо тобі цікаво, Перкінсе."

"Ох, бідний малий Бавунцьо!" мовив Перкінс. "Я ніколи не знав що він малював."

То був напевно останній раз коли Бавунцьове ім'я випливало у розмові. Щоправда, Аткінс зберіг дивний краєчок картини. Більша частина того краєчка покришилася; але один прекрасний листочок зберігся неушкодженим. Аткінс поставив його в рамочку. Пізніше відніс його до Міського Музею, і тривалий час "Листок: виконаний Бавунцьом"

висів там у куточку музейної залі і рідко коли яка пара очей його помічала. Але згодом Музей згорів, і той листок, як і його творець Бавунцьо, стали зовсім забуті в його старенькій країні.

"Ця земля направду виявилася дуже корисною," сказав Другий Голос. "Для вакаційного відпочинку чи відновлення сил. То чудове місце для одужання; і не тільки, для багатьох воно є найліпшою підготовкою до перебування в Горах. У деяких випадках воно творить дива. Я посилаю туди все більше та більше людей. І рідко кого коли доводиться повертати назад."

"Нє, все-таки деколи доводиться," мовив Перший Голос. "Я думаю що нам пора дати цьому реґіонові назву. Що пропонуєш?"

"Провідник то питання нещодавно вирішив," мовмв Другий Голос. "_Починається посадка на поїзд до станції Бавунцьова Парафія_: він вже довгий час викрикує це, оголошуючи маршрут. Бавунцьова Парафія. Я їм обидвом послав повідомлення про цю назву."

"Яка була їхня реакція?"

"Вони обидвоє сміялися. Так сміялися що аж відлуння котилося горами!"